

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2024

1/1-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

1/1-сан 2024

март

Шөлкемлестіріушілер:

*Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендириу Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ
Сапардурды АБАЕВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
ХАЙРУЛЛА АЛЯМИНОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Интизар АБДИРИМОВА
Тўлкин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Ботир БОЙМЕТОВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Шахло БОТИРОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Шохида ИСТАМОВА
Умида ИБРАГИМОВА
Лола ИСРОИЛОВА
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Хушбоқ НОРБЎТАЕВ
Улфат МАҲҚАМОВ
Уролбой МИРСАНОВ

Сафо МАТЧОН
Шукурилло МАРДОНОВ
Камаладин МАТЯКУБОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Фуркат РАЖАБОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Барлықбай ПРЕНОВ
Дилшода САПАРБАЕВА
Феруза САПАЕВА
Зайниддин САНАҚУЛОВ
Қаххор ТУРСУНОВ
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Вохид КАРАЕВ
Гулмира ҚАРЛЫБАЕВА
Ризамат ШОДИЕВ
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲАМ ЭДЕБИЯТ

Paxratdinova R.A. Kelbetliklerdi oqitiw usillari	7
Ruzmetova D.A. Zamonaviy xoriliy til o'qitish muammolari	13
Ботирова Ш.И. Лирик композицияда модерн шеър табиати талқини	21
Мирзалиева Д.Б. Использование информационно-коммуникационных технологий при обучении переводу	24
Kholiyorov B. Teaching english for specific purposes through agricultural domain in Uzbekistan	31

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Ametova G.E. Ximiyani oqitiwda oqiwshilardín qizig'iwín qáiplestiriw metodikasi	47
Бердиева Г. Шахса қадриятли мулоқот маданиятини шакллантиришга доир хорижий тажрибалар таҳлили	53
Ibraymov A.Ye. Raqamlashtirish sharoitida masofaviy va aralash o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari	60
Mirzaxmatov B.B. Noaniqlik sharoitida qaror qabul qilishning psixologik mexanizmlari: boshqaruv qarorlari misolida	66
Ботиров Х.Х. Таълим соҳасида рақобатбардошликка эришиш учун таълим муассасасининг стратегиялари	70
Mirzaxmatov B.B. Noaniqlik sharoitida qaror qabul qilishning psixologik mexanizmlariga ilmiy yondashuvlarning o'ziga xosligi	78
Urinbayev S.Q. Talabalar motivatsiyasini oshirishda raqamli ta'lim resurslarining matematikani o'qitish jarayoniga integratsiyasi	82
Uteuliyev J. N. Pedagog-tarbiyachining axborot kompetentligini shakllantirish va rivojlantirishning yondashuvlari	86
Urinbayev S.Q. Matematikani o'qitishda raqamli texnologiyalarni joriy etish hamda kreativlikni oshirish masalalari	90
Xujayarova N.S. Talabalarda individual talim traektoriyasi asosida kreativ fikrlash	95
Kurbanova A.O'., Bo'riyeva F.B. Umumta'lim maktablarining ijtimoiy-madaniy va ma'rifiy sohasi pedagogik fenomen sifatida	99
Адизова С.Ю. Талабаларни юқори технологик корхоналарда касбий фаолиятга тайёрлаш бўйича тажриба - синнов натижалари	104
Davletmuratova E. O'quvchi yoshlarni vatanparvarlik tuygusini tarbiyalashda xalq pedagogikasining ahamiyati	111
Shodmonova Z.B. Ijtimoiy pedagogik faoliyatga ta'sir etuvchi omillar	115
Саломова Р.В. Информатика ўқитувчиларида узлуксиз касбий тайёргарликни комплекс ривожлантиришнинг методик тизимини такомиллаштириш	120
Ovxunov I.A. Bo'lajak o'qituvchilarda virtual borliqqa mas'uliyatli munosabatni rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	126
Rahimova M.A. O'quvchilarda empatiyaning shakllantirish usullari	136
Arslanova M.M. Inklyuziv ta'lim sharoitida pedagoglarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari	142
Бердиева Г. Ўқувчиларда қадриятли мулоқот маданиятини шакллантириш шакли ва усуллари ҳамда технологияси	148
Muratova Sh. Shaxs tipologiyalari: Xeymans - Lesenn tipologiyasi va Sheldonning	

konstitutsional farqlar psixologiyasi	154
Raximov B.X. Bo'lajak o'qituvchilarda ilmiy tadqiqotchilikka oid intellektni rivojlantirishning psixologik omillar	164
Rajabova J.P. Ижтимоий педагогик таълимни дифференциал ёндашув асосида ташкил этиш йўллари	173
Ro'zieva Z.S. Pedagog kasbiy kompetentligi va emotsional jarayonlarining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	179
Yusupova Z. Z. Pedagogik jamoadagi shaxslararo munosabatlar	186
Murodova Z., Qurbonova G. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim barkamollik sifatlarini shakllantirish omili	194
Қодиоров Н.Э. Индивидуал ёндашув асосида талабаларнинг лойиҳалаш-конструкторлик компетенцияларини ривожлантириш - педагогик муаммо сифатида	198
Нуридинов Ш.Ш. Муҳандислик йўналиши талабаларини инновацион ёндашув асосида касбий компетенцияларини ривожлантиришнинг педагогик-психологик хусусиятлари	205
Isabayeva M.M., Toshpulatova D.S. O'quvchilarda kreativ faoliyatini rivojlantirish funktsiyalari	210
Boboqulova D.M. O'quvchilarda tadbirkorlik mexanizmini rivojlantirishda ota-ona va o'qituvchi boshqaruvidagi hamkorlik	215
Расулов А.Н. Таълим кластери асосида "Иқтисодий билим асослари" фанини ўқитишнинг услубий-дидактик имкониятларини яратиш масалалари	225
Botirova M.B. O'yin texnologiyalari orqali matematika darslariga qiziqishni orttirish metodologiyasi	231
Ximmataliyev D.O., Xakimova S.X. Bo'lajak muhandislarning innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish mazmuni va pedagogik shart-sharoitlari	235
Химматалиев Д.О., Толибаева Э. А. Баркамол авлодни тарбиялашда мактаб, оила, маҳалла ва ҳокимликлар ҳамкорлигини таъминлаш асослари	240
Суярлов А.М. Модернизациялашган таълим шароитида мактаб дарсларининг кластерли интизомий омилларини такомиллаштириш йўналишидаги функционал вазифалар	245
Нуриллаев Ф.Т. Бўлажак ўқитувчиларнинг ижтимоий-касбий масъулият ҳиссини ривожлантириш	249
Miraxmedov F.T. Bo'lajak jismoniy madaniyat oqituvchilarida vatanparvarlik kompetentligini takomillashtirishning integrativ-pedagogik xususiyatlari	254
Qodirov X.O. Bo'lajak AKT soxasi mutaxasislarida kasbiy-ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish pedagogik muammolari	259
Allambergenov A.A. O'qituvchilarni zamonaviy dasturlar asosida o'qitishni takomillashtirishga oid xorijiy tajribalar va ularni ommalashtirish	266
Shanazarova Sh.I. Ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish omillari va xavflari	272
Шарипова Д. Дж., Шукуров Н.Р., Иброҳимов И.Б. Автотранспорт воситалари ҳайдовчиларини тайёрлашда хорижий давлатлар тажрибаси	278
Botirova M.B. Noan'anaviy innovatsion o'yin texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning matematikaga qiziqishini rivojlantiruvchi vosita sifatida	284
Комилова Ф.М. Современное образование и педагогико-психологическое гармония консилиума	289
Турумбетова З. Сравнительная характеристика систем образования США, Германии и Японии	294
Ташева С.Р. Ключевые понятия в менеджменте совместных образовательных программ	300
Камилова С.А. Факторы и пути повышения инвестиционной активности на фондовом рынке	304

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ХАМ РУЎХЫЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Yo'ldasheva M.R. Qo'qon qog'ozi qayta tiklandi	309
Рахбаров У.Р. Ўқувчилар онгида жамият мафкурасининг миллий ўзликни англаш жараёнига таъсир этишининг педагогик омиллари	314
Xodjayeva D.Yu. Axborot xurujlariga qarshi yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirish	319

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Mamajonov X.A. Fizika fanini o'qitishning samaradorligini oshirish jarayonlari	326
Delov T.E. Milliy virtual akademiya tizimining (vacademia.uz) imkoniyatlaridan foydalangan holda virtual o'quv jarayonini tashkil qilish	333
Исмагуллаева Х.З. Биоповреждения и износ тканей	342
Yusupova Z.Z. Methods that motivate students on online learning platforms	349

БАСЛАЎЫШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТАРБИЯ

Murodova F.G'. Maktabgacha katta yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda ertak va maqollarning ahamiyati	361
Toshova Sh.T. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish va atrof muhitni muhofaza qilish ko'nikmalarini shakllantirish	367
Olimov S. A. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion metodik ta'minotni tashkil etish va boshqarish imkoniyatlari	376
Хакимов А. Мактабгача таълим соҳасида давлат-хусусий шериклик лойиҳаларининг зарурати ва ўзига хос хусусиятлари	384
Karimova M.B. Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining malaka oshirish jarayonida liderlik ko'nikmalarini takomillashtirish dolzarb ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	388
Исмоилова Ю.Т. Бўлажак тарбиячиларда илмий-касбий ижодкорликни ривожлантиришнинг таркибий қисмлари	396
Turdiyeva R.K. Umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinf o'quvchilarini ijodiy fikrlashga o'rgatish usullari va unga ta'sir etuvchi omillar	403
Beknayeveva Sh.V. Maktabgacha ta'limda personalni boshqarish va rivojlantirish	409
Daminova G.Sh. Maktabgacha ta'lim boshqaruvchilarida boshqaruv xususiyatlarini shakllantirishga xizmat qiluvchi samarali usullar	413
Murodova Z., Tursunova S. Boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy madaniyatini shakllantirish dolzarb muammo sifatida	419
Kalmuratov T. N. Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish funksiyalari	423
Bozorova Z. Bola shaxsini rivojlantirish va axloqiy tarbiya	428
Sharipova G.S. Boshlang'ich ta'limda ta'lim va tarbiya sohasidagi amalga oshirilgan va oshirilayotgan islohatlar	435
Qarshiboyeva X.K. Boshlang'ich sinflarda innovatsion ta'limni qo'llashning zaruriyati	441
Qarshiboyeva X.K. Boshlang'ich sinflarda faol o'qitishning innovatsion usullari: nazariyadan amaliyotga	445
Валиева Ф.Р. Современные стратегии управления в дошкольном образовании: от теории к реализации	449
Asiljonova Sh.D. Teaching productive language skills to preschoolers	458

ТАСВИРИЙ САЪНАТ

Abduazimov F. Cholg'u ijrochiligidagi repertuar tanlashdagi pedagogik talablar	464
---	-----

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ХАМ СПОРТ

Toshpo'latov E.B. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida harakatli o'yinlarni tashkil etish mazmunini klasterli yondashuvlar asosida takomillashtirish	469
Bolbekov E. A. Talabalarning sog'lom turmush tarzi mazmunini kreativ yondashuvlar asosida takomillashtirish	473
Yakupbaev A. Jismoniy tarbiya darslarda o'quvchilarni harakatli oyinlarga o'rgatishning dastlapki psixopedagogik mohiyati	479
Якупбаев А.А. Жаҳон ва Ўзбекистон чемпионларида эркин кураш спорт тури бўйича мусобақа даврида партер ҳолатидаги техник усулларнинг таҳлили	483
Zayniddinov T.B. Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchilarning vatanparvarlik kompetentligini takomillashtirish	488
Quvondiqov S.S. Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchilarining shaxsiy xususiyatlari	493
Орзиев А. А. Тенденция развития традиционного вида спорта кураш и его значимость в воспитание молодежи	498
Спатаев Б.П. Усовершенствование физических качеств будущих учителей физического воспитания на основе инновационных подходов	502
Mambetkasimova Q. Exercises to develop athletic qualities of the athlete	508

BO‘LAJAK MUHANDISLARNING INNOVASION YONDASHUV ASOSIDA TADQIQOT KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI VA PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Ximmataliyev D.O.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti professori

Xakimova S.X.

Toshkent kimyo texnologiya institute o‘qituvchisi

Tayanch so‘zlar: yo‘nalish, ma’lumot, faoliyat, nutq, maqsad, gipoteza, hisobot, manba.

Ключевые слова: направление, информация, деятельность, дискурс, цель, гипотеза, со-общение, источник.

Key words: direction, information, activity, discourse, purpose, hypothesis, report, source.

Iqtisodiyot, ta’lim va ijtimoiy-ijtimoiy munosabatlarni kompyuterlashtirish va axborotlashtirishning zamonaviy sharoitida barcha ichki va tashqi bozorlardagi raqobatning tabiati va natijalariga sezilarli ta’sir ko‘rsatadigan boshqaruv tizimi alohida ahamiyatga ega. Bu tizim korxona, firma, ta’lim muassasasi, ilmiy-tadqiqot instituti va boshqalar kabi har qanday tashkiliy tizimning asosiy bo‘linmalaridan biridir. U yuqoridan pastgacha tashkiliy tizimning butun tuzilishiga, uning faoliyati va funksiyalariga kiradi.

Uzluksiz ta’limning turli bo‘g‘inlarida o‘quv-tarbiyaviy faoliyatning maqsad va vazifalari, mazmunining mohiyati, metodlari, vositalari va tashkiliy shakllariga bog‘liq. Bo‘lajak muhandislarni-innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko‘nikmalarini rivojlantirish muammolari murakkab va ko‘p tarmoqli istiqbolli tadqiqotlarni taqozo etadi.

Bolaning rivojlanishi unda yangi qobiliyatlarning shakllanishini anglatadi. Bolaning tabiiy moyilligidan kelib chiqqan holda, tadqiqot faoliyati jarayonida universal ta’lim harakatlari, ya’ni “ta’lim mazmunining zamonaviy sifatini va shaxsga yo‘naltirilgan ta’limga o‘tishni belgilovchi asosiy kompetensiyalarni shakllantirish mumkin” [4].

Talabalarni ilmiy faoliyatda amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish metodologiyasiga oid tadqiqotlar mamlakatimiz olimlari N.A.Shermuxamedova

[7], Sh.Raxmatullaev [8] va boshqalar tomonidan nashr qilingan o'quv-ilmiiy adabiyotlarda o'z aksini topgan.

Tadqiqot metodini o'qitish amaliyotida qo'llashning pedagogik tajribasi L.A.Kazarina va boshqalarning g'oyalariga asoslanadi [2]. Bola tadqiqotchi bo'lib tug'iladi. Yangi tajribalar uchun tinimsiz tashnalik kuzatiladi. Qiziquvchanlik, doimiy ravishda mustaqil ravishda kuzatish va tajriba qilish istagi mavjud bo'ladi.

Dunyoda yangi ma'lumotlarni izlash an'anaviy ravishda bolalar ijodiy xulq-atvorining eng muhim xususiyatlari sifatida qaraladi [3]. Ta'limda tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirish elementlari 20-asrning 60-yillarida psixolog L.S.Vigoskiy tomonidan o'quvchilarining mustaqil ishini kuchaytirish usullarini izlash bilan bog'liq holda yoritilgan.

Shuningdek, E.B.Valeeva, A.T.Faritov va boshqalarning tadqiqotlarida o'quvchilarning fikrlashi va ijodkorligining o'ziga xosligi tadqiqot yo'nalishiga ega bo'lgan turli xil o'quv faoliyatida to'liq namoyon bo'lishi va muvaffaqiyatli rivojlanishi ta'kidlangan [1, 6].

Hozirgi vaqtda pedagogik nazariya va amaliyotida ilmiy-tadqiqot faoliyati bilimlarni ijodiy egallashga yordam beradigan o'qitishni tashkil etish asosida ijodkorlikni rivojlantirishni nazarda tutuvchi ta'limning shaxsga yo'naltirilgan paradigmasini amalga oshirish vositalaridan biri sifatida qaraladi [2].

Ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishdan maqsad talabalarda tadqiqot madaniyati asoslarini va tadqiqot natijalarini ishlab chiqish, amalga oshirish va omma oldida taqdim etish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Bo'lajak muhandislarning innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishda tadqiqot mavzusini tanlash ko'pincha kasbiy o'zini o'zi belgilash asosida amalga oshiriladi. Bu bo'lajak muhandislarni ijodkorlik va mustaqillikka undaydi, ularda tahlil qilish, taqqoslash, o'z xulosalarini chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirish dars va darsdan tashqari soatlarda ham amalga oshiriladi va o'z-o'zini rivojlantirish, o'zini o'zi boshqarish va o'zini o'zi qadrlashni o'z ichiga oladi. Shuningdek, tartibga soluvchi ma'lumotlar bilan ishlash, modellashtirish va talabalar uchun muammolarni hal qilishning eng samarali usullarini tanlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Kommunikativ faoliyat o'qituvchi va tengdoshlar bilan ta'lim sohasidagi hamkorlikni rejalashtirishni, nutq faoliyatini og'zaki va yozma shaklda amalga oshirishni o'z ichiga oladi.

Bo'lajak muhandislarning innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishda tadqiqot mavzusi o'qituvchi tomonidan taklif qilinishi mumkin. Bu jarayonda talaba o'qituvchi bilan birgalikda quyidagi asosiy bosqichlarni bosib o'tadi:

1) Izlanish faoliyatiga motivasiya.

2) Muammoni hal qilishga qaratilgan tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalarini shakllantirish.

3) Tadqiqot gipotezasini taklif qilish.

4) Tadqiqot usullarini aniqlash, muhokama qilish, tanlash.

5) Tadqiqot natijalarini taqdim etish usullarini aniqlash va tanlash (referat, ma'ruza, nutq, ijodiy hisobot va boshqalar).

6) Tadqiqot manbalarini to'plash, qayta ishlash, tahlil qilish va tizimlashtirish.

7) Gipotezani tekshirish. Gipotezani isbotlash yoki rad etish.

8) Tadqiqot natijalarini sarhisob qilish, qayd etish.

9) Tadqiqot ishlari natijalarini tanlangan shaklda taqdim etish.

10) Ishlash natijalarini tahlil qilish. Istiqbol va yangi tadqiqot muammolarini aniqlash [7].

Bu bosqichlarni bosib o'tish orqali bo'lajak muhandislarda yangi bilim olish, tahlil qilish, solishtirish va o'z xulosalarini chiqarish qobiliyati shakllanadi va rivojlanadi.

Aynan qiziquvchanlik yangi ma'lumotlarni izlash va tadqiqot ishlarini boshlash uchun asos bo'ladi. Motivasiya bosqichida nafaqat qiziqish uyg'otish, balki ishning keyingi bosqichlarida uni saqlab qolish muhimdir. Shunga asoslanib, mavzuni tanlashda o'qituvchi murakkablik darajasi, bajariladigan ish hajmi, adabiyotlar mavjudligi va tadqiqot ustida ishlash uchun ketadigan vaqtni hisobga olishi kerak.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasi o'qituvchiga talabanning psixologik, fiziologik, intellektual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Mavzuni shakllantirish bosqichida ishlayotganda, ish boshida o'rganish qiziqarli bo'lib tuyulgan mavzu talabanning qiziqish ob'ekti bo'lib qolishi kerak. Bunday holda, tadqiqot uchun yangi mavzuni taklif qilib, mavzuni qayta shakllantirish yoki undan voz kechish kerak bo'lishi mumkin.

Muammoli ta'lim texnologiyasidan foydalanish tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish asoslari-dan biridir. Muammoni shakllantirish jarayonida talabanning fikrlashi faollashadi. Talaba faktik materialni mustaqil tahlil qilishi, tadqiqot muammosini shakllantirishi va keyinchalik yangi ma'lumotlarni olishi mumkin bo'ladi.

O'qituvchi talabaga nafaqat tadqiqot ishi mavzusi bo'yicha, balki innovasion yondashuv asosida eng ishonchli va ob'ektiv ma'lumotlarni taqdim eta oladigan internet saytlaridan kerakli va qiziqarli ma'lumotlarni qidirishda yordam berishi kerak. Kerakli ma'lumotlarni yig'ib, turli nazariyalarni ilgari surgan talaba fanga ilk qadamlarini qo'ya boshlaydi. Ushbu bosqichlar uchun talaba va o'qituvchi o'rtasidagi faol hamkorlik jarayoni xarakterlidir. O'qituvchi talabanning manbalar bilan ishlash, kotirovkalarni, bibliografiya va adabiyotlarni tanqidiy to'g'ri

shakllantirish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, talabalarda ma'lumot uzatish, boshqa tengdoshlar bilan o'zaro munosabatlarni tashkil etish va ularning ruhiy holatini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha ishlar olib boradi. Bunday tadqiqot ishlari nafaqat talabaga, balki o'qituvchiga ham quvunch baxsh etadi.

Bo'lajak muhandislarga ilmiy-tadqiqot faoliyatini o'rgatish jarayonini ta'minlash uchun quyidagi resurslar zarurligi tahlil qilindi, ular:

– qobiliyatli talabalarining imkoniyatlari (bilim, ko'nikma, fikrlash, motivasion va intellektual-kognitiv sohalar), tadqiqot faoliyati bilan shug'ullanish istagi. Ushbu jarayonda ishtirok etishni istagan har qanday talaba o'z qobiliyati va imkoniyatlarini namoyish qilishi mumkin. Bunday talabalarni aniqlash uchun so'rovnoma o'tkaziladi va uning natijalari tashxisni hisobga olgan holda bo'lajak muhandislarning innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish faoliyatini tashkil etish imkoni paydo bo'ladi.

– ta'lim muassasasi kadrlar imkoniyatlari. Talabalarining tadqiqot faoliyati ta'lim muassasasi siyosati va iqtidorli bolalar dasturining yo'nalishlaridan biridir. Bu professor-o'qituvchilar faoliyatidagi ustuvor yo'nalishlardan biridir. Biz ilmiy-tadqiqot faoliyatini talabalar bilan ishlashning innovasion jihati deb hisoblaymiz, shuning uchun loyihaning dastlabki bosqichida professor-o'qituvchilar orasida bu haqda xabardorlikka erishish kerak bo'ladi. Bu yo'nalishni amalga oshirish uchun fan va pedagogik tajribaning eng so'nggi yutuqlaridan foydalanadigan, yangilashga qodir o'qituvchilar kerak bo'ladi.

– fanlarni o'qitishning texnologik samaradorligi - bu faoliyat jarayoni sifatining ko'rsatkichlaridan biri, ammo shuni yodda tutish kerakki, har qanday texnologiyaning "yuragi" ma'lum bir bolaning qobiliyatlari va imkoniyatlaridir.

– bo'lajak muhandislarning tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishda otalarning faol ishtiroki. Ularning intellektual va ijodiy salohiyati bolaning individual rivojlanish traektoriyasini yaratish uchun manba sifatida amalga oshiriladi va oilaviy loyihalarni yaratish ayniqsa mamnuniyat bilan qabul qilinadi.

– ta'lim dasturlari. Bo'lajak muhandislar tomonidan ta'limning ikkinchi va uchinchi bosqichlarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini o'rgatish uchun qo'llaniladigan tanlov kurs dasturlari davlat ta'lim standarti talablariga to'liq mos ravishda ishlab chiqilgan bo'lishi va ushbu sohadagi o'quv jarayonini tashkil etishni ta'minlashi kerak.

– o'quv xonalarining jihozlanishi. O'quv xonalari va o'quv jihozlarining sharoitlari talabalarining darsdan tashqari har xil faoliyat turlariga yo'naltirilgan bo'lishi tadqiqot ishlari uchun qulay sharoitlarni ta'minlaydi. O'quv xonalari kompyuter, multimedia proektor, internet tarmog'i va boshqa zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan bo'lishi zarur [3].

Bo'lajak muhandislarning innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishda talabalarga yordam ko'rsatadigan tashkilotlar bilan hamkorlik qilish ham muhim ahamiyatga ega. Muammoni hal etishning samarali yo'llaridan biri turli jamoat tashkilotlarining integrasiyalashuvi yoki ta'lim klasterlarining samarali faoliyatidir. Loyihani amalga oshirish jarayonida bo'lajak muhandislarning ilmiy-tadqiqot qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlashda ijtimoiy-madaniy tajribani o'zlashtirishga yordam beradigan ijtimoiy sheriklik tizimi katta ahamiyatga ega.

Adabiyotlar:

1. Valeeva E.B. Formirovanie i razvitie issledovatel'skix umeniy uchashixsya v urochnoe i vneurochnoe vremya s primeneniem innovatsionnix texnologiy obrazovaniya / E.B.Valeeva. - Tekst : neposredstvenniy // Molodoy ucheniy. - 2020. - № 20 (310). - S. 563-565. - URL: <https://moluch.ru/archive/310/70027/>.
2. Kazarina L.A. Formirovanie issledovatel'skoy kompetentnosti uchashixsya profilnix gumanitarnix klassov obsheobrazovatel'noy shkoli. <http://www.dslib.net/obw-pedagogika/formirovanie-issledovatel'skoy-kompetentnosti-uchawihhsja-profilnyh-gumanitarnyh.html>
3. Leontovich A.V. Issledovatel'skaya deyatel'nost uchashixsya. – Moskva, 2003.
4. Polivanova K.N. Proektnaya deyatel'nost shkolnikov: posobie dlya uchitelya /K.N.Polivanova. - 2e izd. – M.: Prosveshenie, 2011.
5. Sivashinskaya E.F., Punchik V.N. Pedagogicheskie sistemi i texnologii: kurs leksiy dlya pedagogicheskix spetsialnostey VUZov. Minsk, Ekoperspektiva, 2010. - 196.
6. Faritov A.T. Model formirovaniya issledovatel'skoy kompetentnosti uchashixsya. jurnal Mo-lodoy uchyoniy. - 2016. - № 30 (134).
7. Shermuxamedova N.A. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. Darslik. - Toshkent: "Fan va texnologiya", 2014. – 512 b.
8. Rahmatullaev Sh. Ilmiy ish olib borish asoslari (konspektiv kurs). -Toshkent:ToshDU nashriyoti, 1988.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada uzluksiz ta'limning turli bo'g'inlarida o'quv-tarbiyaviy faoliyatning maqsad va vazifalari, mazmunining mohiyati, metodlari, vositalari va tashkiliy shakllariga bog'liqligi. Bo'lajak muhandislarning innovasion yondashuv asosida tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish muammolari murakkab va ko'p tarmoqli istiqbolli tadqiqotlarni tahlil etilgan.

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассматриваются цель и задачи образовательной деятельности на разных этапах непрерывного образования, сущность ее содержания, методы, средства и организационные формы. Проблемы развития исследовательских навыков будущих инженеров на основе инновационного подхода анализируются в комплексных и междисциплинарных перспективных исследованиях.

SUMMARY

In this article, the purpose and tasks of educational activity at different stages of continuous education, the essence of its content, methods, tools and organizational forms. Problems of development of research skills of future engineers based on an innovative approach are analyzed in complex and multidisciplinary prospective studies.